

Lundins utredning – beställningsjobb av USA

Greta Thunberg sa i TV-programmet Skavlan att förhandlarna i klimatmötet i Katowice inte tog hotet mot klimatet på allvar. Det är inte de som kommer att uppleva de fulla konsekvenserna av bristen på kraftfulla åtgärder. Det är barnen. Hon sa det med djupt allvar och stor integritet och man förstod att den ”vuxna” i det rummet var hon. Det är gripande att se detta allvar och ansvarstagande hos en 16-åring – och samtidigt bristen på beslutsamhet hos dem som är satta att fatta beslut.

Precis det som hon sa om klimatförhandlarna stämmer in på Lars-Erik Lundin och hans utredning om konsekvenserna av svensk anslutning till FN:s kärnvapenförbud. När ska dessa människor börja ta på allvar hotet mot hela mänsklighetens överlevnad – civilisationen och livet som vi känner det? Förstår de inte att det är bråttom och att generationerna efter oss också har rätt att leva?

När Lundin besökte oss i fredsrörelsen i Göteborg i höstas fick vi intrycket att han skulle väga argumenten för och emot svensk anslutning till kärnvapenkonventionen (TPNW). I den tjugosidiga sammanfattningen av hans 234 sidor långa utredning återfinns jag mycket litet av sådan vägning. Det finns inte någon fundering kring konsekvenserna av om Sverige INTE undertecknar och ratificerar konventionen.

Det vi ser är hur utredaren ängsligt ser på vad andra länder i EU och i NATO tänker och tycker. Ängslighet har ersatt Sveriges stolta tradition som nedrustningsförhandlare, medlare och fredsföreträdare. Nu gäller: Sverige, gå inte först! Citerat ur utredningen är det i Europa och i Mellanöstern ”bara något enstaka mindre land som har tagit eller är på väg att ta detta steg” (tillträda konventionen). Detta ses som ett skäl för Sverige att inte signera.

Österrike, som medlem i EU har faktiskt ratificerat avtalet. Palestina har ratificerat och Irland har signerat men hittills inte ratificerat fördraget. Till dags dato har 70 stater signerat och 20 ratificerat (se <http://www.icanw.org/status-of-the-treaty-on-the-prohibition-of-nuclear-weapons/>). Det krävs 50 ratificeringar för att avtalet ska bli internationell lag. Vi har en bit att gå och Sverige behövs bland dessa 50.

Utredaren har naturligtvis uppfattat att själva poängen med avtalet är att det ska påverka normerna, att vi, icke-kärnvapenstater ska sätta dem i skamvrån som testar, utvecklar, producerar, lagrar kärnvapen eller komponenter för användning och tillverkning av kärnvapen, och att förbudet också gäller att hota att använda och att ta emot hjälp från någon som är inblandad i förbjuden aktivitet, såsom kärnvapenstaterna. Den här påtryckningsmöjligheten, t ex via stopp för investeringar i allt som har med kärnvapen att göra, intresserar honom inte. Han talar i flytande termer, och ganska negativt, om avtalsförespråkarnas tal om normativ påverkan.

Däremot oroar han sig mycket för hur det här förbudet ska kunna påverka ickespridningsavtalet (NPT), som han tillmäter mycket större auktoritet därför att kärnvapenstaterna skrivit under det. Att dessa inte under de nära 50 år som det avtalet varit i kraft följer dess intention, nämligen total nedrustning av kärnvapen, utan tvärtom moderniserar och utvecklar kärnvapnen – och därmed ytterligare ökar hotet mot hela civilisationen – bekymrar honom mindre. Optimismen vad gäller det avtalet tycks mig oändlig.

Utredningen verkar vara ett beställningsarbete från NATO och USA. Att Sverige inte intar en alliansfri hållning är uppenbart. Vi hör till Väst och Ryssland är vår fiende. Sveriges säkerhet hör inte ihop med en fredlig utveckling på planeten. Kunskaper i konstruktiv, fredlig konflikt-

hantering lyser med sin frånvaro. Lundin talar mycket om kärnvapenparaplyet, tycks tro på att Sverige och andra stater skyddas mot kärnvapenkrig genom att ingå i en allians (mot en annan) som hotar att förgöra den andre. Detta trots att ett kärnvapenkrig uppenbarligen inte kan vinnas.

Visst är det möjligt att jorden HITTILLS, efter Hiroshima och Nagasaki, inte upplevt ett kärnvapenkrig just p.g.a. kärnvapenhotet – men hur länge kommer det att vara? Risken för spridning av kärnvapen till andra aktörer, inklusive stater, diskuteras inte i utredningen. Den risken borde vägas i en jämförelse mellan att införa FN-förbudet eller INTE införa det och lita till NPT-avtalet som inte varit effektivt. Eller, som Lundin föreslår, fortsätta att arbeta för ett förbättrat avtal men utan att skriva under! Sverige hade synpunkter under avtalsförhandlingarna i FN, synpunkter som inte väckte bifall. Tanken att kunna ge värdefulla bidrag utan att ratificera avtalet är orealistisk. Bättre att inifrån vara med i det arbetet.

Har då kärnvapenhotet förhindrat konventionella krig? För mig verkar det inte så. Jag ser inte att konventionella krig upphört. Jag ser ett ofantligt lidande och stora flyktingskaror orsakade av krig; inbördeskrig och framför allt krig genom ombud. Kärnvapenstaterna deltar, NATO deltar i hög grad. Det är nödvändigt att tänka i mänsklig säkerhet, mänskliga behov och att använda de stora kunskaper som finns och därigenom ”rädda kommande släktled undan krigets gissel” som det står i FN-stadgan.

Problemet är att de här kunskaperna finns bland fredsforskare och andra utanför maktens sfärer men inte utnyttjas p.g.a. kortsiktigt, nationalistiskt, räddhågsset tänkande där det framför allt gäller att följa sina kompisar, inte sticka ut. Sålunda har uttrycket ”gemensam säkerhet” undergått en märklig och farlig förändring från att gälla säkerhet tillsammans med den andra parten till att avse säkerhet tillsammans med sina kompisar EMOT den andra parten! Den här utredningen är ett strålande exempel på detta räddhågsna och kortsiktiga tänkande.

ICAN, Den Internationella Kampanjen för att Avskaffa Kärnvapnen, fick som bekant Nobels fredspris 2017 för sitt framgångsrika arbete. Det arbetet ledde till det FN-avtal som av 122 stater, däribland Sverige, undertecknades den 7 juli 2017, det avtal som Lundin fått på sitt bord som enmansutredare.

USA har redan under arbetet med avtalet i FN lagt ned stor möda på att hindra stater att delta och nu på att skrämja oss alla till tystnad. Sålunda har USA:s försvarsminister varnat Sverige för att skriva under – vårt militära samarbete kan förhindras om Sverige gör det. Märkligt nog skedde inget ramaskrik: ”Ingen främmande makt ska lägga sig i vår utrikes- och säkerhetspolitik!” Så långt räckte inte vår självkänsla och vårt oberoende.

Sveriges Läkare mot Kärnvapen (SLMK) och Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF) har initierat en skuggutredning för att undersöka hur avtalet påverkar andra åtaganden Sverige gjort internationellt. Den består av flera artiklar av utländska forskare bl a i internationell juridik, Maj-Britt Theorin, Rolf Ekéus, Hans Blix m fl: <https://ikff.se/wp-content/uploads/2018/09/i-skuggan-av-makten.pdf>.

Dessa kända experter finner att det inte föreligger något skäl för Sverige att avstå från att ratificera konventionen. Det framhålls att inom ramen för det här avtalet kan vi inte assistera andra länder i deras användning av kärnvapen men vi kan delta i alla andra aktiviteter med NATO och andra typer av militära övningar och aktioner. EU:s konvention om mänskliga rättigheter och den Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter fungerar utmärkt tillsammans och förstärker varandra. Treasa Dunworth, ass. professor juridiska fakul-

teten i Aucklanduniversitetet, Nya Zeeland, skriver en särskilt intressant artikel som motsäger Lundins resultat. Avtalet (TPNW, Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) stör eller försvagar inte NPT, provstoppsavtalet. Det är ett komplement. Nya Zeeland har för övrigt både signerat och ratificerat konventionen

Olof Palmes Internationella Center har låtit en Sifundersökning ta fram siffror: 85 % av svenskarna vill att Sverige ska skriva under ett kärnvapenförbud. Bland samtliga politiska partiers sympatisörer finns en tydlig majoritet för ett kärnvapenförbud. Bland kvinnorna är det hela 89 % som ansluter sig till kärnvapenförbudet. Tråkigt och märkligt nog går de borgerliga partiernas företrädare emot sina väljares uppfattning och har uttalat sig för att inte rösta för förbudet i riksdagen. Det är illavarslande och kunskapsnivån hos politikerna behöver höjas.

Sverige, signera och ratificera kärnvapenkonventionen TPNW! Skynda och tag tillsammans med Österrike ledartröjan i EU! Hoten från kärnvapen och klimatförstöring måste hanteras ansvarsfullt om inte för vår så för våra barns och barnbarns skull.

Göteborg, den 24 januari 2019.

Karin Utas Carlsson
Fil.dr. pedagogik (fredsundervisning)
Fredsaktivist